

ΓΕΩΡΓΙΟΣ-ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ

ΤΑ ΕΥΛΙΝΑ ΤΕΙΧΗ

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: ΕΥΑΝΘΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ



 **eco
nomia**
PUBLISHING



ΤΑ ΕΥΛΙΝΑ ΤΕΙΧΗ

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ

Αθήνα 2020

ISBN: 978-960-9490-55-9

© Copyright για την ελληνική έκδοση:

Εκδόσεις ΚΕΡΚΥΡΑ Α.Ε. – Economia PUBLISHING

1η έκδοση, Ιανουάριος 2020

Παραγωγή: Εκδόσεις ΚΕΡΚΥΡΑ - Economia PUBLISHING

Συντονισμός έκδοσης: Έφη Ανδρικοπούλου

Γλωσσική επιμέλεια: Μάρω Πρεβελάκη

Σελιδοποίηση: Κατερίνα Αδάμη

Καλλιτεχνική επιμέλεια, σχεδιασμός εξωφύλλου: Γιώργος Λάμαρης

Εξώφυλλο: Ελληνικοί χοροί της Πάρου, Χαλκογραφία σε Χαρτί, 1782. Καλλιτέχνης: J.B. Hilaire, Χαρακτήρες: P. Martini. Από την έκδοση του Μουσείου Μπενάκη «Η Ελληνική Ενδυμασία, έντυπες πηγές 16ου - 20ού αιώνα από τη Συλλογή Ι.Δ. Κοιταλού». Σεπτέμβριος 2006.

Κεντρική διάθεση:


ΚΕΡΚΥΡΑ
Ε Κ Δ Ο Ο Σ Ε Ι Σ
 **eco
nomia**
P U B L I S H I N G

Βλαχάβα 6-8, 105 51 Αθήνα
τηλ.: 210-3314.714, fax: 210-3252.283
www.economia.gr
sales@economia.gr

 **ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ**

Μαυρομιχάλη 23, 106 80 Αθήνα
τηλ.: 210-3678.800
fax: 210-3678.922
www.nb.org, sales@nb.org

Like & Follow:

 Εκδόσεις Κέρκυρα - Economia Publishing

 economiagroup

 Economia Group

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή σε άλλη διασκευή, χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη και των δημιουργών.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ-ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ

ΤΑ ΕΥΛΙΝΑ ΤΕΙΧΗ

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: ΕΥΑΝΘΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Στην Πυθία της ζωής μου,
στην Μάρω

Ὡς Ευρωπαϊοι, κάτοικοι τῆς ἠπείρου καὶ μέλη ἀναπόσπαστα τῆς κοινωνικῆς, πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς κοινότητος τῶν εὐρωπαϊκῶν ἔθνων, ἀνήκουμε σὲ μιὰ ἐποχὴ ὅπου κλείνει ἓνας πνευματικὸς κύκλος. Ὡς Ἑλληγες ἀνήκουμε σὲ μιὰ ἐποχὴ ὅπου ἓνας κύκλος ἀρχίζει. Κ' οἱ δύο αὐτὲς ἐποχὲς εἶναι ἐξίσου πραγματικὲς κ' εἶναι ἡ ἴδια ἐποχὴ, ἡ ἐποχὴ μας. Ἄν τὸ συλλογιστεῖτε καλά, θὰ καταλάβετε γιὰ ποιὸ λόγο ἡ πνευματικὴ μας ζωὴ δίνει σὲ ὀρισμένες στιγμὲς τὴν ἐντύπωση ὅτι φουσᾱ στὴν Ἑλλάδα ἓνας ἄνεμος τρέλλας.

Γιῶργος Θεοτοκάς, *Ἀναζητῶντας τὴ διαύγεια. Δοκίμια γιὰ τὴν Νεώτερη καὶ Εὐρωπαϊκὴ Λογοτεχνία*, Βιβλιοπωλεῖο τῆς Εστίας, Αθήνα, 2005, σ. 96-97. Απόσπασμα ἀπὸ κείμενο δημοσιευμένο το 1939.

«Ἡ Ελλάδα μπορεῖ σὲ ἓναν ἢ δύο αἰῶνες νὰ μετατραπεί ἀπὸ φυσικά δεμένη χώρα τῆς Μεσογείου στὸ ἐλληνικὸ δικτυωτὸ ἔθνος. Οἱ μισοὶ Ἑλληγες που βρίσκονται ἐντὸς συνόρων, με τους ἄλλους μισοὺς που βρίσκονται στὴν Ἀμερικὴ, στὴν Αυστραλία ἢ στὴν Εὐρώπη μποροῦν νὰ φτιάξουν ἓνα δίκτυο καὶ νὰ δυναμώσουν ὅλοι μαζί τὸ ἔθνος μας. Γιατί ὄχι;»

Ἀπὸ συνέντευξη τοῦ Μάικλ Δερτούζου στὸν Δημήτρη Μητρόπουλο, *Τὸ Βήμα*, 18-5-97.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος του Ευάνθη Χατζηβασιλείου	13
Εισαγωγή.....	17
I. ΥΒΡΙΣ ΚΑΙ ΝΕΜΕΣΙΣ	
Το «ελληνικό οικονομικό θαύμα»	25
Η Ελλάδα στον «σκληρό πυρήνα» της Ευρώπης;	29
Το καθαρτήριο της κρίσης	35
Η δημογραφική απειλή.....	37
Ο περιουσιακός και πνευματικός αφελληνισμός	42
Οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι	47
II. ΤΟ ΔΕΝΔΡΟ ΚΑΙ Ο ΓΑΛΛΑΞΙΑΣ	
Τα γεωπολιτικά δίκτυα	57
Εδάφη και Εικονογραφίες.....	64
Δύση και Ανατολή.....	70
Η ηγεμονία του εδάφους.....	74
III. ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΩΝ ΙΔΙΟΚΤΗΤΩΝ	
Από την Ρωμισύνη στην Ελλάδα	83
Ο δρόμος προς την εδαφοποίηση	89
Το κλείσιμο της ταυτότητας.....	93
Η λογική της προσοδοθηρίας.....	100

IV. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΕΙΣ	
Τέλος της Ιστορίας ή Σύγκρουση των Πολιτισμών;	107
Η μεταπολεμική περίοδος	110
Η δομή του παγκοσμιοποιημένου κόσμου	113
Η διάβρωση του νεωτερικού εδάφους	119
Η κρίση ως σοκ προσαρμογής	126
V. Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ	
Οι θαλασσινές αξίες	137
Η θάλασσα στην γεωπολιτική σκέψη	142
Η ελληνική σχιζοφρένεια.....	146
Η θάλασσα ως το νέο σύνορο του 21ου αιώνα	150
Ελληνικές ευκαιρίες και αξιακοί μετασχηματισμοί	156
VI. ΤΑ ΜΗ ΚΡΑΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΟΣΦΑΙΡΑΣ	
Από τους Αποδήμους Έλληνες στην Ελληνική Διασπορά	165
Αναπαραστάσεις και πραγματικότητες	173
Η γεωπολιτική της θρησκείας	178
Η Ορθοδοξία, γεωπολιτικό σταυροδρόμι	182
Η Ελληνοσφαίρα ως δίκτυο των δικτύων.....	188
VII. ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	
Ο ελλαδικός χώρος	197
Από δημογραφική χοάνη σε δημογραφική αντλία.....	198
Η επαναφορά της Γεωγραφίας.....	206
Το αίτημα της Αποκέντρωσης.....	211
Το τέλος της ευρωπαϊκής εξάρτησης.....	216
Επίλογος.....	221
Πίνακας χαρτών και εικόνων	227
Ενδεικτική βιβλιογραφία	229
Ευρετήριο	235

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αποτελεί κοινό τόπο η διαπίστωση ότι είναι δυστυχώς αρκετά περιορισμένη η επικοινωνία του ελληνικού κοινού με την υψηλής ποιότητας ανάλυση, τη βασισμένη στη συστηματική και υπεύθυνη διακρίβωση των τάσεων (trends) και της επιρροής των «βαθύτερων δυνάμεων» που επηρεάζουν τις παγκόσμιες υποθέσεις. Η ανάλυση αυτή αποτελεί χαρακτηριστικό όχι μόνον της χάραξης πολιτικής από την πλευρά των μεγαλύτερων δρώντων του διεθνούς συστήματος, αλλά και της ενημερωμένης κοινωνίας των πολιτών τους. Δεν γίνεται από πολυπράγμονες «σχολιαστές» γενικών καθηκόντων, αλλά από ειδικούς που χρησιμοποιούν τα πορίσματα της επιστήμης όσο και τη δική τους σωρευμένη γνώση και εμπειρία. Προσφέρει τη δυνατότητα να διακριβωθούν σε ένα σχετικά πρώιμο στάδιο οι διαμορφούμενες ροπές, να εκτιμηθούν οι τρόποι αντίδρασης σε αυτές, να επέλθει μια διάδραση μεταξύ των εξουσιαστών/χειριστών και της κοινής γνώμης, να σχεδιαστεί η πολιτική (ενδεχομένως λαμβάνοντας υπ' όψιν και εναλλακτικές λύσεις), για να κλιμακωθεί στη λήψη των σχε-

τικών αποφάσεων, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και στις πολλές συνόδους κορυφής που χαρακτηρίζουν τις διεθνείς υποθέσεις στην εποχή μας. Δεν συμβαίνει όμως συχνά τούτο παρ' ημίν και για αυτόν τον λόγο είναι και τόσο σύνηθες το φαινόμενο η ελληνική κοινωνία, αλλά ακόμη και πολλές ελληνικές πολιτικές δυνάμεις και κυβερνήσεις, να εμφανίζονται σημαντικά αιφνιδιασμένες από «έξαφνες» εξελίξεις, που ίσως δεν είναι τόσο έξαφνες και δεν δικαιολογούν τέτοιο βαθμό αιφνιδιασμού. Από την άλλη πλευρά, μπορεί το φαινόμενο αυτό να αντικατοπτρίζει και ένα ακόμη χαρακτηριστικό του ελληνικού κράτος και της κοινωνίας του, δηλαδή την απουσία ισχυρής κοινωνίας πολιτών, σημαντικά ανεξάρτητης από τις πολιτικές δομές και την κρατική εξουσία.

Ο Γιώργος Πρεβελάκης είναι ένας επιφανής ειδικός – αναγνωρισμένος πρωτίστως στη γαλλική και τη διεθνή επιστήμη, αλλά, ευτυχώς, και από κάποιες εκδοχές της σύγχρονης Ελλάδας, που του έχει αναθέσει σημαντικούς ρόλους στη διεθνή ζωή: ρόλους στους οποίους μπορεί να θέσει σε εφαρμογή τη βαθιά γνώση και τη μεγάλη του εμπειρία στη διεθνή ανάλυση. Στο ανά χείρας βιβλίο προβάλλουν, όπως πάντοτε (αλλά ίσως περισσότερο σε τούτο το έργο, επειδή μιλά για τις προοπτικές του μέλλοντος) παρόμοια στοιχεία της πνευματικής συγκρότησής του: η συνολική οπτική για τη ροή της ελληνικής αλλά και της διεθνούς ιστορίας, η προσπάθεια για τολμηρές και κριτικές αποτιμήσεις, η θαρραλέα ματιά για τα αίτια και την εξέλιξη της πρόσφατης ελληνικής κρίσης του 2009-19.

Αυτή τη φορά όμως, παρακινημένος από τη διαπίστωση πως η κρίση τελειώνει, ο Γιώργος Πρεβελάκης κάνει ένα ακόμη βήμα: βασισμένος και στο προηγούμενο έργο του, τη *Γεωπολιτική της ελληνικής ταυτότητας*, επιχειρεί να διατυπώσει και εισηγήσεις για την επόμενη περίοδο – αυτό που στη διεθνή συζήτηση περιγράφεται ως «policy implications». Όπως συμβαίνει στην ποιοτική διεθνή ανάλυση, η προσπάθεια αυτή δεν βασίζεται σε «προβλέψεις» (που δεν είναι δουλειά των επιστημόνων) αλλά σε μια προσεκτική και συστηματική σειρά «προβολών» (projections) που αφορούν, τελικά, στη δομή του διεθνούς συστήματος, οικονομικού

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

- A
- Αγγλία 73, 74, 75, 89, 140, 141, 158, 191, 199
- Άγγλοι 79, 124, 142, 144, 158
- Άγκνιου, Σπύρος 167
- Αθήνα 17, 20, 26, 34, 44, 47, 65, 88, 99, 100, 101, 128, 129, 137, 148, 193
- Αθηναϊκή Πολιτεία 18
- Αθηναίοι 17, 18, 19, 57, 57, 88, 194
- Αιγαίο 47, 95, 146, 147, 148, 149, 162
- Ακρόπολη 18, 20, 44
- Αλεξάνδρεια 47, 88, 89, 148, 189
- Αλέξανδρος, Μέγας 137
- Αμερικανική Πολιτεία 167
- Αμερικανός 90, 91, 102, 113, 167
- Αμερική 50, 74, 75, 108, 114, 166, 173, 191, 218
- Αμερική, Λατινική 151
- Αμπντούλ Χαμίτ II 124
- Αναγέννηση 141
- Ανατολή 51, 52, 53, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 89, 111, 144, 157, 179, 182
- Ανατολή, Εγγύς 94
- Ανατολία 148,
- Ανατολίτης 72
- Ανθρωπολογία 210
- Ανθρωπότητα 17, 22, 41, 49, 108, 109, 114, 121, 137, 139, 140, 150, 151, 153, 155, 178, 179, 218, 222
- ΑΟΖ 209
- Απόδημοι 165, 174, 176, 177
- Αποκέντρωση 211, 215

- Άραβες 124
 Αρβανίτες 146, 189
 Αργυράκης, Μίνως 171, 172
 Αριστερά (η) 30, 127, 132, 133
 Αριστοτέλης 137
 Αρματολοί και Κλέφτες 83
 Αρμένιοι 90, 166, 170
 Αρχαιοελληνικός κόσμος 71
 Αρχαιότητα 70, 79, 85, 100, 101, 150, 160, 194, 209, 217
 Ασία 117, 145, 151, 155, 199
 Δυτική 39, 90, 185, 187
 Ατλαντική Συμμαχία 50
 Αυστραλία 173, 191
 Αυτοκρατορία, Βυζαντινή 71
 Αυτοκρατορία, Οθωμανική 36, 41, 43, 50, 51, 52, 63, 71, 73, 80, 83, 94, 101, 119, 123, 183, 185, 188, 199, 224
 Αυτοκρατορία, Ρωμαϊκή 71, 72, 117, 199
 Αυτοκρατορία του Καρλομάγνου 115
 Αυτοκρατορία του Μεγάλου Αλεξάνδρου και των επιγόνων του 71
 Αυτοκρατορία των Τσάρων 181
 Αυτοκρατορίες αποικιοκρατικές 91, 108, 166
 Αφγανιστάν 52, 53, 221
 Αφρική 38, 39, 40, 41, 151, 199
 Βόρειος 41, 52, 53, 185, 187, 203
 ΑΧΕΠΑΝΣ 69
- B
- Βαλκάνια 19, 26, 32, 33, 50, 52, 88, 89, 90, 94, 95, 96, 97, 119, 189, 206, 207, 208, 218
 Βαλκανικοί πόλεμοι 146
 Βαλκανική Χερσόνησος 148, 149
 Βατικανό 72, 75
 Βαυαροκρατία 86, 101, 148, 224
 Βαυαροί 86, 87
 Βενετοί 141,
 Βενιζέλος, Ελευθέριος 89, 91, 92, 97
 Βλάχοι 189
 Βόρεια Μακεδονία 184, 208
 Βόρειος Θάλασσα 74,
 Βορράς 26, 35, 52, 115, 179, 186, 206
 Βουλγαρία 27, 63, 95, 96, 207, 217
 Βουλή των Ελλήνων 174
 Βυζάντιο 51
- Γ
- Γαλλία 28, 38, 66, 70, 73, 74, 75, 78, 115, 141, 199, 207
 Γαλλικά 189
 Γενική Γραμματεία Αποδήμου Ελληνισμού 176
 Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου 112
 Γενοβέζοι 141
 Γερμανία 38, 39, 49, 50, 75, 79, 115, 142, 144, 199
 Γεωγραφία 48, 70, 77, 96, 119, 190,

- 206, 207, 208, 210, 217
 Γεωπολιτική 20, 22, 48, 114, 210
 Γεωστρατηγική 210
 Γιανναράς, Χρήστος 72, 73
 Γιατροί χωρίς Σύνορα 107
 Γιουγκοσλαβία 27, 32, 47, 110, 119, 122, 131, 180, 208
- Δ
- Δαγκλής, Παναγιώτης 97
 Δελφοί 100
 Δεξιά (η) 31, 132, 133
 Δημογραφία 37
 Δημοκρατία 22, 214
 Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου 93
 Διαμαντούρος, Νικηφόρος 30
 ΔιαΝΕΟσις 37
 Διασπορά 40, 50, 58, 65, 66, 69, 89, 91, 103, 127, 141, 157, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 174, 175, 176, 177, 178, 185, 186, 187, 189, 190, 191, 192, 193, 200, 202, 203, 205, 213, 216
 Διαφωτισμός 77, 79, 93
 Δίδυμοι Πύργοι 53
 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο 112
 Δικτατορία 45,99
 Δραγούμης, Ίων 92
 Δρόμος της Μετάξης 158
 Δύση 15, 19, 29, 34, 36, 49, 51, 53, 70, 72, 73, 74, 75, 100, 118, 124, 128, 142, 157, 159, 179, 183, 216, 217, 218, 219
- Δωδεκάνησα 92
- Ε
- Εβραίοι 42, 74, 90, 166, 170, 188
 Εθνεγερσία 224
 Εθνικισμός 132, 178, 181
 Έθνος-Κράτος 22, 51, 52, 168, 178
 Εικονογραφία 63, 64, 65, 66, 85, 179, 181, 193
 Εκκλησία 28, 46, 51, 58, 66, 69, 72, 84, 183, 187, 190, 191, 192
 Βουλγαρική 184
 Ελλαδική 185
 Καθολική 74, 75, 221
 Ορθόδοξη 215
 Ρωσική 183
 Ελγίνεια 103
 Ελλάδα 18, 19, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 52, 53, 54, 63, 65, 69, 71, 83, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 96, 97, 98, 99, 100, 102, 103, 109, 126, 127, 128, 129, 130, 132, 133, 146, 147, 148, 149, 156, 159, 160, 161, 162, 165, 167, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 185, 189, 190, 191, 192, 194, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 214, 216, 217, 218, 224, 225
 Αρχαία 79, 85, 137, 160, 218

- Βόρεια 26
 Μεγάλη 25, 47
 Έλληνες 19, 22, 28, 29, 31, 32, 34, 36, 37, 38, 40, 42, 43, 44, 45, 46, 65, 66, 68, 70, 86, 90, 93, 94, 97, 99, 100, 101, 102, 103, 127, 128, 140, 147, 156, 157, 158, 160, 162, 165, 166, 170, 172, 173, 174, 185, 187, 188, 189, 191, 192, 194, 199, 200, 201, 202, 204, 205, 206, 214, 216
 Αιγυπτιώτες 88, 165
 Αρχαίοι 207, 223
 Μικρασιάτες 146
 Ελληνισμός 18, 19, 20, 21, 22, 45, 57, 58, 68, 70, 71, 80, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 99, 100, 103, 133, 141, 147, 148, 156, 159, 160, 161, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 185, 185, 188, 189, 190, 191, 193, 197, 202, 203, 206, 209, 222, 224
 Ελληνο-Αμερικανοί 68, 166, 167, 172, 174, 177
 Ελληνοτουρκικός Πόλεμος 89
 Εξαρχία βουλγαρική 94, 184
 ΕΟΚ 31, 110, 111, 126, 127, 145, 189, 217, 218
 Επανάσταση, Αμερικανική 77, 85, 224
 Γαλλική 77, 85, 224
 Ελληνική 21, 42, 43, 44, 51, 54, 85, 86, 93, 94, 146, 188, 224
 Ερμούπολη 88, 147
 Ερντογάν, Ταγίπ 118
 Ευρώ 32, 33
 Ευρωζώνη 35, 129
 Ευρωπαϊκή Ένωση 33, 35, 37, 38, 46, 49, 50, 111, 117, 130, 144, 145, 193, 208, 212
 Ευρωπαϊκή Επιτροπή 129
 Ευρωπαϊκή Κοινότητα 99
 Ευρωπαίος 41, 44, 49, 79, 95, 102, 108, 129, 188, 198, 206
 Ευρωπαϊσμός 73
 Ευρώπη 19, 20, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 41, 48, 49, 50, 51, 72, 74, 76, 78, 79, 80, 85, 90, 91, 93, 100, 101, 108, 109, 114, 118, 123, 127, 130, 133, 141, 144, 145, 155, 159, 166, 179, 191, 199, 218, 221
 Ανατολική 26, 111, 173
 Βορειο-δυτική 29
 Δυτική 50, 72, 173
 Νότια 39
- Z
- Ζεϋς 17
 Ζήτημα, Μακεδονικό 26, 176
 Ανατολικό 50, 52
- H
- Ηλιού, Ηλίας 127, 190
 Ηνωμένα Έθνη 125, 154
 Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής 40, 42, 50, 69, 92, 112, 118, 142, 144,

- 145, 154, 155, 166, 167, 173, 179, 198
 Ηνωμένο Βασίλειο 26, 50, 145
 ΗΠΑ 49
 Ήπειρος, Ηπειρώτης 68, 193
 Ηράκλειο, Ηρακλειώτες 65
 Ηρόδοτος 18, 79
- Θ
- Θάλασσα, Βόρειος 74
 Μαύρη 88, 141
 Θεμιστοκλής 18, 57, 205, 219
 Θεοδωράκης, Μίκης 30
 Θερμοπύλες 17, 20
- Ι
- Ιαπωνία, Ιάπωνες 155, 157
 Ιβηρική Χερσόνησος 74
 Ιδέα Μεγάλη 91, 94, 96, 206
 Ιερά Μητρόπολις Γαλλίας 66
 Ιερά Συμμαχία 218
 ΙΚΑ 27
 Ιμπεριαλισμός 185
 Ιμπραήμ 86
 Ινδία, Ινδοί 155, 158
 Ινδονησία 155
 Ιόνιο 148
 Ιρλανδία 35, 53, 126
 Ιράκ 123
 Ιράν 52, 221
 Ισλάμ 124, 179, 182, 184, 203, 221, 222
 Ισπανία, Ισπανοί 29, 35, 53, 74, 75, 126, 217
- Ισραήλ 176
 Ιταλία 126
 Ιωάννης-Παύλος ΙΙ 221
- Κ
- Καβάφης, Κωνσταντίνος 89
 Καθολική Εκκλησία 74, 221
 Κάλλας, Μαρία 27
 Καππαδοκία, Καππαδόκες 98, 188
 Καποδίστριας, Ιωάννης 86, 224
 Καραμανλής, Κωνσταντίνος 29, 30, 100, 217
 Καρλομάγνος 73, 115
 Κατοχή 34, 189
 Κεμαλισμός 52
 Κίεβο, Κράτος 183
 Κίνα, Κινέζος 44, 53, 108, 110, 112, 155, 158, 159, 166, 168, 170, 221
 Κομμουνισμός 110, 132, 178, 180
 Κολωνάκι 27
 Κοραής, Αδαμάντιος 85
 Κουντουριώτης 97
 Κρήτη, Κρητικοί 65, 69, 193
 Κυπριακό 26
 Κύπρος, Κύπριοι 33, 47, 92, 193
 Κυριακάτικη Λειτουργία 66
 Κωνσταντινούπολη 47, 75, 88, 148, 183, 186
 Κωνσταντινουπολίτες 88
- Λ
- Λαογραφία 96, 207

- Λένιν, Βλαντίμιρ 62
 Λιβύη 123
 Λονδίνο 89, 103, 122, 146, 191
 Λούθηρος, Μαρτίνος 75
- Μ**
 Μάγχη 74
 Μακεδονία, Μακεδόνες 69, 193
 Μαντείο των Δελφών 17, 223
 Μάο 110, 112
 Μαυροβούνιο 184
 Μεγάλη Εβδομάδα 66
 Μερκούρη Μελίνα 30
 Μεσαίωνας 73, 123, 179
 Μέση Ανατολή, Μεσανατολίτης 39, 40, 41, 44, 48, 50, 52, 53, 119, 123, 131, 181, 202, 203
 Μεσόγειος 74, 115, 139, 141, 159, 179, 188, 189
 Ανατολική 50, 88, 90, 141, 173, 218
 Μεσοπόλεμος 25, 27, 110, 157, 202
 Μεταπολίτευση 29, 36, 46, 99, 100, 175, 197
 Μη Κρατικές Οργανώσεις 107
 Μητρόπουλος, Δημήτρης 27
 Μικρά Ασία 147, 148, 149, 206, 209
 Μικρασιάτες 25, 146, 165
 Μικρασιατική Καταστροφή 18, 19, 25, 45, 99, 109, 146, 147, 148, 149, 189
 Μόσχα 48, 110, 181, 183, 185
 Μουσουλμάνοι 42, 43, 51, 74, 98, 181, 188, 224
- Μυστήρια 66
- Ν**
 Ναγκασάκι 121
 Ναπολέων, Μέγας 218
 ΝΑΤΟ 37, 100, 121, 142, 208
 Ναυμαχία Ναυαρίνου 86, 146
 Ναυμαχία Σαλαμίνας 17
 Ναυτιλία 58, 141, 147, 150, 152, 153, 156, 157, 158, 159, 161, 190, 191, 216, 218
 Νέα Δημοκρατία 31, 33
 Νεοφιλελευθερισμός 112
 Νεωτερικότητα 22, 73, 77, 79, 80, 85, 119, 183, 214, 218
 Νορμανδοί 73
 Νότος 35, 40, 52, 115, 179, 186, 204
- Ξ**
 Ξύλινα τείχη 18, 22, 57, 194, 205, 225
- Ο**
 Οδησός 88
 ΟΗΕ, Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών 52, 107
 Οικουμενικό Πατριαρχείο 69, 85, 124, 175, 177, 181, 183, 184, 185, 186, 187, 191, 192, 224
 Οικουμενικός Πατριάρχης 84
 Οθωμανοί 51, 75, 86, 224
 Οθωμανοί Ρωμιοί 198

- Όθων 86
 Οικονομία των Ωκεανών 152, 156, 159
 Οικονομικό Φόρουμ των Δελφών 223
 Ολυμπία 100
 Ολυμπιακοί Αγώνες 33, 203, 217
 ΟΟΣΑ, Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως 112, 152
 Ορθοδοξία 175, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 200, 202, 216
 Ορθόδοξοι 187
 Ουάσινγκτον 46
 Ουκρανία 120, 184
 Ούμμα 51, 124, 181
- Π**
 Παγκόσμια Τράπεζα 112
 Παγκοσμιοποίηση 20, 53, 90, 107, 108, 109, 111, 112, 113, 118, 119, 125, 126, 162, 127, 130, 131, 133, 153, 158, 168, 180, 197, 222
 Παιδεία 32, 46, 132, 201
 Παγκρήτιος 69
 Παμμακεδονική 69
 Πανσλαβισμός 185
 Παπαδάκης Νικόλαος Εμμ. 97
 Παπανδρέου Ανδρέας 29, 30, 31, 32, 131
 Παπανικολάου, Γεώργιος 27
 Παπανούτσος, Ευάγγελος 190
 Παπαρηγόπουλος, Κωνσταντίνος 97
- Πάπας 75
 Παρίσι 66, 68, 73, 74, 90, 122, 175
 ΠΑΣΟΚ, Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα 31, 126
 Πατριαρχεία ελληνόφωνα 192
 Πατριαρχεία Ορθόδοξα 187
 Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως 181, 182, 184, 187
 Αλεξανδρείας 182, 187
 Αντιοχείας 182
 Ιερουσαλήμ 182, 187
 Μόσχας 181
 Πατριαρχικοί – Εξαρχικοί 184
 Πατριδογνωσία 207
 Πειραιάς 148, 212
 Πελοπόννησος, Πελοποννήσιοι 65, 86
 Πενταρχία 183
 Περιβάλλον 28, 32
 Πέρσες 17, 20
 Πέτρος, Μέγας 183
 Πλάτωνας 137, 218
 Πόλεμοι βαλκανικοί 224
 Πόλεμοι θρησκευτικοί 76, 118, 123
 Πόλεμοι ναπολεόντειοι 146
 Πόλεμοι της Γιουγκοσλαβίας 180, 186
 Πόλεμοι του Κόλπου 53
 Πόλεμος, εκατονταετής 73
 Πόλεμος, Εμφύλιος 25, 26, 34, 50, 87, 99, 101, 189
 Πόλεμος, Παγκόσμιος 49, 50

- Πόλεμος, Δεύτερος Παγκόσμιος 63, 99, 118, 121, 142, 153, 156, 157
- Πόλεμος, Ελληνοτουρκικός 89
- Πόλεμος, Πρώτος Παγκόσμιος 50, 89, 90, 97, 109, 113, 121, 124, 142, 146, 156, 157, 181, 206
- Πόλεμος Ρωσο-Οθωμανικός 95
- Πόλεμος τριακονταετής 75
- Πόλεμος στο Αφγανιστάν 52
- Πόλεμος, Ψυχρός 32, 37, 47, 48, 49, 110, 111, 112, 119, 128, 129, 144, 145, 180, 185, 221, 222
- Πολεοδομία 28
- Πόλις-Κράτος 70, 72, 79
- Πολιτεία, ελληνική 103, 203
- Πολιτικές Επιστήμες 210
- Πολωνία 221
- Πόντος, Πόντιοι 92, 96, 188, 193
- Πορτογαλία, Πορτογάλοι 29, 35, 53, 74, 75, 126, 217
- Πούτιν, Βλαντιμίρ 48, 118, 181
- Πρεβελάκης, Γεώργιος-Στυλιανός 14, 15, 16, 20, 51, 64, 96
- Πυθία 17, 19, 194, 223
- P
- Ρέπουλης Εμμανουήλ 97
- Ρήγας Φερραΐος 85, 224
- Ρομά 170
- Ρουμανία 27, 110
- Ρωμαίικος 80
- Ρώμη 51, 71, 76, 183, 185
- Ρωμιοί 22, 42, 84, 85, 98, 141, 146, 183, 198, 224
- Ρωμοσύνη 51, 83, 84, 188
- Ρωμανιώτες 188
- Ρωμυλία, Ανατολική 96
- Ρωσία, Ρώσος 42, 44, 48, 49, 50, 95, 118, 168, 181, 183, 185, 186, 187, 199
- Σ
- Σαουδάραβες 157
- Σάχης 52, 221
- Σερβία, Σέρβοι 32, 37, 63, 96, 207
- Σιβηρία 70
- Σίσυφος 25
- Σμύρνη 88, 148
- Σοβιετική Ένωση 26, 52, 62, 109, 181, 199, 217, 221, 222
- Σοσιαλισμός 30
- Σουηδία 129
- Σουλτάνος 84
- Σίιτες 182
- Σουνίτες 182
- Σπάρτη 100
- Στάλιν 62, 142, 180
- Σταυροφορίες, Σταυροφόροι 73, 182
- ΣΑΕ, Συμβούλιο Αποδήμου Ελληνισμού 177
- Συμφωνία του Montego Bay 154
- Σύμφωνο Βαρσοβίας 121
- Συνθήκες της Βεστροφαλίας 75, 76, 119, 133, 180, 183
- Συνθήκη της Λωζάννης 93, 209
- Συνθήκη του Αγ. Στεφάνου 95, 206

Συνθήκη του Βερολίνου 96	Φιλέλληνες 94
Συνθήκη του Κιουτσούκ-Καϊναρτζή 50	Φιλελληνισμός 86
Συνθήκη του Verdun 115	Φράγκοι 52
Συνθήκη των Σεβρών 93	X
Συρία 123	Χαιρετισμοί 66
Σύρος 147	Χανιώτες 65
ΣΥΡΙΖΑ 36	Χαρτογραφία 77, 96, 206
Σχίσμα 72, 182	Χατζηβασιλείου, Ευάνθης 16, 91
Σχέδιο Marshall 26	Χιροσίμα 121
T	Χριστιανοί 46, 51, 74, 203, 224
Τέχνες εικαστικές 76	Χριστιανοί Ορθόδοξοι 83, 93
Τεχνικό Επιμελητήριο 27	Χριστιανοσύνη 73, 75
Τίτο 110, 180	Ω
Τουρκία, Τούρκοι 26, 33, 39, 52, 53, 98, 118, 124, 148, 149, 167, 202, 208, 209	Ωκεανός, Ατλαντικός 74, 75, 145, 159
Τουρκοκρατία 34	Ειρηνικός 155
Τουρκο-Κρητικοί 98, 188	A
Τσαουσέσκου 110	Albright, Madeleine 123
Τσάρος 181, 183	Armstrong, John 166, 168
Τσεχοσλοβακία 120	Attali, Jacques 140, 155
Υ	B
Υπολογιστής Macintosh 111	Badie, Bertrand 125
Υπουργείο Εξωτερικών 176	Brexit 49, 144
Υψηλή Πύλη 184	D
Φ	D'Arc, Jeanne 74
Φαναριώτες 88	D'Estaing, Giscard 218
Φιλελευθερισμός 110	Dar al-Harb 179

- Dar al-Islam 179
 De Groot, Hugo 154
 Dumont, Gérard-François 41
- E
- Eidinow, Esther 223
- F
- Fallmerayer 207
 Ferguson, Nial 62
 Fichte, Johann Gottlieb 78
 Fukuyama, Francis 108, 179
- G
- Gottmann, Jean 125
 Grotius 154
- H
- Herder, Johann Gottfried 78
 Huntington, Samuel 109, 181, 182
- I
- Internet 111
- K
- Kiepert, H. 95, 97, 206
 Kissinger, Henry 167
- M
- Mackinder, Halford 142, 143
 Mahan, Alfred Thayer 144
 Malraux, André 22
 Mazower, Marc 49
 Mitterrand, François 29
- N
- Nixon 167
- P
- Perl Harbor 155
 PIGS 35, 53
 Prévélakis, Georges 96, 172 , 207
- R
- Reagan, Ronald 112, 221
- S
- Sheffer, Gabriel 166, 168, 172
- T
- Thatcher, Margaret 112, 221
 Truman, Harry 154
 Trump 144
- W
- Wilson, Woodrow 90, 98
- X
- Xiaoping, Deng 221

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΤΑ ΞΥΛΙΝΑ ΤΕΙΧΗ - Γεωπολιτική των Ελληνικών Δικτύων

ΕΚΔΟΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΡΚΥΡΑ Α.Ε. - ECONOMIA PUBLISHING

ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ALFA PACK Α.Ε.

ΣΕ 1.000 ΑΝΤΙΤΥΠΑ ΤΟΝ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 2020

Και σήμερα που αισθανόμαστε απειλούμενοι, είμαστε υποχρεωμένοι να ελευθερώσουμε την γεωπολιτική μας φαντασία. Μας λυτούν οι ανατροπές οι οποίες οδηγούν στην λήθη την Ελλάδα των παιδικών και νεανικών μας χρόνων. Πολλές φορές κυριαρχούμε από νοσταλγία για έναν σταθερό και συνεκτικό κόσμο ο οποίος έμοιαζε αιώνιος. Όμως, αυτή η Ελλάδα, η περιβαλλόμενη από ξύλινα τείχη, δεν μπορεί να ανθέξει στις πιέσεις από τις εξωγενείς δυνάμεις της αλλαγής. Πρέπει και πάλι να αποδεχθούμε την θαλασσινή περιπέτεια. Καθώς θα απομακρυνόμαστε από το πρόσφατο, εδαφικό παρελθόν, θα επανασυνδεόμαστε με το μακρυνότερο παρελθόν των δικτύων. Στον ορίζοντα του 21ου αιώνα διαφαίνεται να κλείνει ο κύκλος ο οποίος άνοιξε δύο και πλέον αιώνες πριν.

Γεώργιος-Στυλιανός Πρεβελάκης

ΚΕΡΚΥΡΑ
ε κ δ ό σ ε ι ς

eco
nomia
PUBLISHING

ISBN 978-960-9490-55-9



9 789609 490559